

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

3. prosince 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Směrnice 2004/39/ES — Článek 4 odst. 1 a čl. 19 odst. 4, 5 a 9 — Trhy finančních nástrojů — Pojem ‚investiční služby a činnosti‘ — Ustanovení k zajištění ochrany investorů — Pravidla chování při poskytování investičních služeb klientům — Povinnost posoudit vhodnost nebo přiměřenou povahu nabízené služby — Smluvní důsledky nesplnění této povinnosti — Smlouva o spotřebitelském úvěru — Půjčka vyjádřená v cizí měně — Vyplacení a splacení půjčky v národní měně — Klausule týkající se směnných kurzů“

Ve věci C-312/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Ráckevei járásbírószág (okresní soud v Ráckeve, Maďarsko) ze dne 27. května 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 1. července 2014, v řízení

Banif Plus Bank Zrt.

proti

Mártonu Lantosovi,

Mártonné Lantos,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda třetího senátu vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, F. Biltgen, J. Malenovský, A. Prechal (zpravodajka) a K. Jürimäe, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. Lantose a M. Lantos I. Kristonem, ügyvéd,
- za maďarskou vládu M. Z. Fehérem a G. Szimou, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem a A. Lippstreuem, jako zmocněnci,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: maďarština.

— za vládu Spojeného království M. Holtem, jako zmocněncem, ve spolupráci s B. Kennellym, barrister,

— za Evropskou komisi I. Rogalskim a A. Tokárem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. září 2015,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 1 a čl. 19 odst. 4, 5 a 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 263).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Plus Bank Zrt. (dále jen „Banif Plus Bank“) na straně jedné a M. Lantosem a M. Lantos (dále jen společně „manželé Lantosovi“) na straně druhé, jehož předmětem je smlouva o spotřebitelském úvěru v cizí měně.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 93/13/EHS

- 3 Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), stanoví:

„Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti [požadavkem dobré víry] způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

- 4 Článek 4 odst. 2 uvedené směrnice zní:

„Posouzení nepřiměřené [zneužívající] povahy podmínek [klauzulí], se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky [klauzule] sepsány jasným a srozumitelným jazykem.“

- 5 Článek 6 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].“

Směrnice 2004/39

6 Body 2 a 31 odůvodnění směrnice 2004/39 znějí:

„(2) [...] je nutné stanovit stupeň harmonizace nezbytný k tomu, aby byla investorům nabízena vysoká úroveň ochrany [...]

[...]

(31) Jedním z cílů této směrnice je ochrana investorů. [...]“

7 Článek 1 této směrnice stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na investiční podniky a regulované trhy.

2. Následující ustanovení se použijí rovněž na úvěrové instituce povolené podle směrnice [Evropského parlamentu a Rady] 2000/12/ES [ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (Úř. věst. L 126, s. 1; Zvl. vyd. 06/03, s. 273] při poskytování jedné nebo více investičních služeb nebo provádění investiční činnosti:

[...]

— kapitola II hlavy II s výjimkou čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce,

[...]“

8 Článek 4 odst. 1 směrnice 2004/39 obsahuje v bodech 2, 6 a 17 následujících definice:

„[...]“

2) „investičními službami a činnostmi“ [se rozumí] služby a činnosti, jež jsou uvedeny v oddíle A přílohy I a týkají se kteréhokoli z nástrojů uvedených v oddíle C přílohy I;

[...]

6) „obchodováním na vlastní účet“ [se rozumí] obchodování za použití vlastního kapitálu podniku, které vede k uzavření transakcí ohledně jednoho nebo více finančních nástrojů;

[...]

17) „finančními nástroji“ [se rozumí] nástroje uvedené v oddíle C přílohy I.“

9 Mezi investiční služby a činnosti uvedené v oddíle A přílohy I dané směrnice patří obchodování na vlastní účet. Podle bodů 2 a 4 oddílu B této přílohy patří do kategorie „doplňkových služeb“ „[p]oskytování úvěrů nebo půjček investorovi za účelem umožnění transakce s jedním nebo více finančními nástroji v případech, kdy je společnost poskytující úvěr nebo půjčku do této transakce zapojena“ a „[d]evizové služby, pokud jsou spojeny s poskytováním investičních služeb“. V bodě 4 oddílu C uvedené směrnice, nadepsaném „Finanční nástroje“, jsou uvedeny „[o]pce, futures, swapy, dohody o budoucích úrokových sazbách a jakékoli jiné derivátové smlouvy týkající se cenných papírů, měn, úrokových sazeb či výnosů nebo jiné derivátové nástroje“.

10 Článek 19 téže směrnice je součástí oddílu 2, nadepsaného „Ustanovení k zajištění ochrany investorů“, hlavy II kapitoly II. Tento článek je nadepsaný „Pravidla chování při poskytování investičních služeb klientům“ a v odstavcích 4, 5 a 9 stanoví.

„4. Při poskytování investičního poradenství nebo správě portfolia získá investiční podnik nezbytné informace o znalostech a zkušenostech klienta nebo potenciálního klienta v oblasti investic, pokud jde o specifický druh produktu nebo služby, o jeho finanční situaci a o jeho investičních cílech, aby tak mohl klientovi nebo potenciálnímu klientovi doporučit investiční službu a finanční nástroje, které jsou pro něj vhodné.

5. Členské státy zajistí, aby investiční podniky při poskytování investičních služeb jiných než služeb uvedených v odstavci 4 požádaly klienta nebo potenciálního klienta o poskytnutí informací o jeho znalostech a zkušenostech v oblasti investic v souvislosti s určitým nabízeným nebo požadovaným produktem nebo službou, aby tak mohly posoudit, zda jsou navrhovaná investiční služba nebo navrhovaný investiční produkt pro klienta vhodné.

[...]

9. Pokud je investiční služba nabízena jako součást finančního produktu, který již podléhá jiným právním předpisům Společenství nebo společným evropským normám vztahujícím se na úvěrové instituce a spotřebitelské úvěry v souvislosti s hodnocením rizik klientů nebo požadavky na informace, nevztahují se na tuto službu další povinnosti podle tohoto článku.“

- 11 Článek 51 odst. 1 směrnice 2004/39 stanoví, že členské státy v souladu s vnitrostátním právem zajistí, aby mohla být přijata vhodná správní opatření nebo ukládány správní sankce osobám za porušení předpisů přijatých k provedení této směrnice, přičemž uvedená opatření musejí být účinná, přiměřená a odrazující.

Směrnice 2008/48/ES

- 12 Článek 2 odst. 1 a 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, s. 66, a opravy Úř. věst. 2009, L 207, s. 14, Úř. věst. 2010, L 199, s. 40, a Úř. věst. 2011, L 234, s. 46), stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na úvěrové smlouvy.

2. Tato směrnice se nevztahuje na

[...]

- h) úvěrové smlouvy, jež jsou uzavírány s investičními podniky vymezenými v čl. 4 odst. 1 směrnice [2004/39] nebo s úvěrovými institucemi vymezenými v článku 4 směrnice [Evropského parlamentu a Rady] 2006/48/ES [ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu] proto, aby investor mohl provést operaci v souvislosti s jedním nebo více nástroji uvedenými v oddíle C přílohy I směrnice [2004/39], je-li investiční podnik nebo úvěrová instituce poskytující úvěr do této operace zapojen;

[...]“

- 13 Článek 3 směrnice 2008/48, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí

[...]

- c) „úvěrovou smlouvou“ smlouva, na jejímž základě věřitel poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli úvěr ve formě odložené platby, půjčky nebo jiné podobné finanční služby, s výjimkou smluv o průběžném poskytování služeb nebo dodávání zboží stejného druhu, kdy spotřebitel za tyto služby nebo zboží po dobu jejich poskytování nebo dodávání platí ve splátkách;

[...]“

- 14 V kapitole II uvedené směrnice, nadepsané „Informace a postupy předcházející uzavření úvěrové smlouvy“, jsou mimo jiné uvedeny článek 4, nadepsaný „Standardní informace uváděné v reklamě“, článek 5, nadepsaný „Předsmluvní informace“, a článek 8, nadepsaný „Povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele“. Kapitola IV téže směrnice, nadepsaná „Informace a práva týkající se úvěrových smluv“, obsahuje mimo jiné článek 10, nadepsaný „Informace, které mají být uvedeny v úvěrových smlouvách“, a článek 11, nadepsaný „Informace o výpůjční úrokové sazbě“.

Maďarské právo

- 15 Cílem zákona č. CXXVII. z roku 2007 o investičních podnicích a provozovatelích komoditních burz, jakož i o pravidlech, jimiž se řídí jejich činnost (a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény), je zejména provedení směrnice 2004/39 do maďarského práva.

- 16 Ustanovení § 4 uvedeného zákona, ve znění platném v době, kdy nastaly skutkové okolnosti věci v původním řízení, obsahoval následující definice:

„[...]“

- 6) investičním úvěrem se rozumí úvěr poskytnutý na nákup finančního nástroje, jestliže je společnost poskytující úvěr do této transakce zapojena;

[...]

- 11) swapem se rozumí komplexní dohoda o výměně finančního nástroje, která se v zásadě skládá buď z transakcí spočívajících v aktuálním nákupu a v budoucím nákupu nebo z několika budoucích (termínových) transakcí, přičemž obvykle zahrnuje výměnu peněžních toků;

[...]

- 50) finančním nástrojem se rozumí nástroj představující peněžní pohledávku, s výjimkou sériově emitovaných cenných papírů, které se obchodují na peněžním trhu;

[...]

- 60) derivátovou dohodou se rozumí dohoda, jejíž hodnota je závislá na hodnotě podkladového finančního nástroje a která je předmětem vlastního vyjednávání;

[...]“

- 17 Článek 19 směrnice 2004/39 byl proveden v § 40 až § 45 téhož zákona.

- 18 Ustanovení § 231 občanského zákoníku ve znění platném v době, kdy nastaly skutkové okolnosti věci v původním řízení, znělo:

„1. Není-li stanoveno jinak, musí být peněžité dluhy splaceny v měně, která je zákonnou měnou v místě plnění závazku.

2. Dluhy vyjádřené v jiné měně nebo ve zlatě budou převedeny na základě směnného kurzu platného v místě a ke dni platby.“

- 19 Ustanovení § 523 uvedeného zákoníku stanoví:

„1. Smlouvou o půjčce přenechává finanční instituce nebo jiný věřitel dlužníkovi dohodnutou částku a dlužník se zavazuje tuto částku v souladu se smlouvou vrátit.

2. Není-li stanoveno jinak, v případě, že je věřitelem finanční instituce, je dlužník povinen zaplatit úroky (bankovní půjčka).“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 20 Dne 11. června 2008 uzavřel M. Lantos se společností Banif Plus Bank smlouvu o spotřebitelském úvěru v cizí měně na nákup automobilu. Pro Mártonné Lantos jakožto manželku M. Lantose vyplývají závazky z této smlouvy. Předkládající soud uvedenou smlouvu kvalifikuje jako smlouvu o půjčce ve smyslu § 523 občanského zákoníku.

- 21 Tato smlouva obsahuje mimo jiné klauzule o fiktivním peněžním toku v cizí měně a o skutečném peněžním toku v národní měně, v tomto případě v maďarských forintech (HUF).

- 22 Předkládající soud popisuje smluvní mechanismus pro převod peněžních toků v cizí měně takto:

„V den poskytnutí půjčky [společnost Banif Plus Bank] vypočítala ekvivalent částky v cizí měně, kterou měla vyplatit v maďarských forintech, při směnném kurzu platném v předem stanovený den a na základě § 231 občanského zákoníku, [následně] od klienta zakoupila (uvedené) devizy k jeho tíži, přičemž použila směnný kurz pro nákup deviz platný v okamžiku vyplacení půjčky (aktuální devizová transakce) a protihodnotu mu vyplatila v maďarských forintech. Později [společnost Banif Plus Bank] klientovi prodala uvedené devizy za maďarské foriny, přičemž použila směnný kurz pro prodej deviz platný v okamžiku vrácení půjčky (budoucí devizová transakce v okamžiku vrácení půjčky), aby klient mohl svůj dluh vedený v cizí měně splatit v cizí měně.“

- 23 Uvedený soud mimo jiné uvádí, že Kúria (Nejvyšší soud) v rozhodnutí č. 6/2013 PJE vydaném v zájmu jednotného výkladu ustanovení občanského práva konstatoval, že je třeba smlouvy o půjčkách v cizí měně kvalifikovat jako „devizové půjčky“ ve smyslu § 231 občanského zákoníku. Podle názoru posledně uvedeného soudu takové smlouvy generují dluh v cizí měně. Avšak na rozdíl od smluv o půjčce, na základě kterých dochází ke skutečnému provedení transakce v devizách, je v těchto smlouvách daná deviza použita jako zúčtovací jednotka a platby probíhají v národní měně. V důsledku toho je peněžní tok v cizí měně fiktivní a peněžní tok v národní měně skutečný.

- 24 Kromě toho podle předkládajícího soudu společnost Banif Plus Bank tvrdí, že neposkytuje investiční služby či doplňkové služby k takové činnosti ani žádné služby související s komoditními burzami. Smlouva dotčená ve věci v původním řízení je smlouva o spotřebitelském úvěru uzavřená se společností Banif Plus Bank v rámci její činnosti spočívající v poskytování úvěrů a půjček, podrobně upravené zákonem č. CXXXVIII z roku 2013 o úvěrových institucích a finančních společnostech (a

hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény), takže její platnost nemůže být posuzována podle ustanovení zákona č. CXXXVIII z roku 2007 ani ustanovení směrnice 2004/39.

- 25 Manželé Lantosovi před předkládajícím soudem tvrdili, že v zájmu dosažení jednotného výkladu zákona č. CXXXVIII. z roku 2007 s touto směrnicí, je nezbytné řízení o předběžné otázce, jelikož Kúria (Nejvyšší soud) se ve svém rozhodnutí č. 6/2013 PJE, v němž učinil závěr, že smlouvy o úvěru v cizí měně spadají do oblasti kapitálového trhu, opíral o ustanovení občanského zákoníku, zejména o § 231, který nebyl dotčen provedením této směrnice.
- 26 Za takových podmínek se Ráckevei járásbírószág (okresní soud v Ráckeve) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je třeba mít za to, že nabídka (devizové) transakce klientovi, která má právní formu smlouvy o půjčce v cizí měně, spočívá v nákupu deviz v okamžiku vyplacení půjčky a v prodeji deviz v okamžiku vrácení peněžních prostředků, uskuteční se prostřednictvím přepočtu částky v cizí měně na maďarské forinty [HUF] a vystavuje půjčku poskytnutou klientovi pohybům na kapitálovém trhu a z něho vyplývajícím rizikům (kurzové riziko), představuje „finanční nástroj“ ve smyslu definic uvedených v čl. 4 odst. 1 bodu 2 (investiční služby a činnosti) a bodu 17 (finanční nástroje), jakož i v příloze I oddílu C bodu 4 (futures, derivátové nástroje) směrnice 2004/39?
- 2) Je třeba mít za to, že provádění činnosti obchodování na vlastní účet v souvislosti s finančním nástrojem uvedeným v první otázce představuje investiční službu nebo investiční činnost ve smyslu definic uvedených v čl. 4 odst. 1 bodu 6 (obchodování na vlastní účet) a příloze I oddílu A bodu 3 (obchodování na vlastní účet) směrnice 2004/39?
- 3) Má finanční instituce povinnost posoudit vhodnost podle čl. 19 odst. 4 a 5 směrnice 2004/39 vzhledem k tomu, že budoucí devizová transakce (futures), jež představuje investiční službu v souvislosti s finančními derivátovými nástroji, je nabízena jako součást jiného finančního produktu (půjčky) a že samotný derivátový nástroj je komplexním finančním nástrojem? Je třeba mít za to, že čl. 19 odst. 9 směrnice 2004/39 se nepoužije, jelikož s ohledem na skutečnost, že rizika vlastní půjčky a finančnímu nástroji se podstatně liší, je uvedené posouzení vhodnosti nezbytné, pokud transakce obsahuje derivátový nástroj?
- 4) Má samotné obejití čl. 19 odst. 4 a 5 [směrnice 2004/39] za následek neplatnost smlouvy o půjčce uzavřené mezi [společností Banif Plus Bank] a [dlužníky]?”

K návrhu na znovuotevření ústní části řízení

- 27 Po skončení ústní části tohoto řízení dne 17. září 2015 a po předložení stanoviska generálního advokáta podali manželé Lantosovi dopisem ze dne 20. září 2015, došlým kanceláři Soudního dvora dne 25. září 2015, návrh na znovuotevření ústní části řízení.
- 28 Na podporu tohoto návrhu uvádějí, že uvedené stanovisko je stíženo vadami a nesrovnalostmi a že je nezbytné znovuotevření ústní části řízení, aby Soudní dvůr mohl požádat předkládající soud o vysvětlení v souladu s článkem 101 jednacího řádu, pokud jde o skutečnosti a pravidla vnitrostátního práva, které podle generálního advokáta chybějí a jejichž absence činí žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nepřipustnou.
- 29 V tomto ohledu je nutné připomenout, že podle článku 83 jednacího řádu může Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta nařídit znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li za to, že věc není dostatečně objasněna, nebo předložil-li některý z účastníků řízení po ukončení této části řízení

novou skutečnost, která může mít rozhodující vliv na rozhodnutí Soudního dvora, anebo má-li být věc rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení nebo zúčastněnými uvedenými v článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie projednán.

- 30 V projednávané věci má Soudní dvůr po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta za to, že projednávaná věc je dostatečně objasněná na to, aby mohl rozhodnout, a že nedochází k tomu, že by tato věc musela být rozhodnuta na základě argumentů, které mezi účastníky řízení nebyly projednány.
- 31 Kromě toho nebylo tvrzeno, že uvedení zúčastnění předložili po ukončení ústní části řízení novou skutečnost, která by mohla mít rozhodující vliv na rozhodnutí Soudního dvora.
- 32 Navíc právo požádat předkládající soud o vysvětlení, které má Soudní dvůr v souladu s článkem 101 jednacího řádu, představuje pouhou možnost, jejíž využití v jednotlivých případech je na zvážení Soudního dvora.
- 33 Dále je třeba připomenout, že podle čl. 252 druhého pododstavce SFEU je úlohou generálního advokáta předkládat veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněná stanoviska ve věcech, které podle statutu Soudního dvora vyžadují jeho účast. Avšak Soudní dvůr není vázán stanoviskem generálního advokáta ani důvody, na základě kterých k němu dospěl (zejména viz rozsudek Komise v. Parker Hannifin Manufacturing a Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, bod 29).
- 34 V důsledku toho musí být návrh na znovuotevření ústní části řízení zamítnut.

K předběžným otázkám

K přípustnosti

- 35 Vzhledem k tomu, že vlády členských států, které předložily písemná vyjádření, namítají nepřipustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nebo vyjádřily pochybnosti o přípustnosti některých předběžných otázek, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že jestliže se otázky položené vnitrostátním soudem týkají výkladu ustanovení unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout, ledaže je zjevné, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve skutečnosti směřuje k tomu, aby Soudní dvůr přiměla k rozhodnutí prostřednictvím fiktivního sporu nebo k vyslovení poradního názoru k obecným nebo hypotetickým otázkám, je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu, nebo také že Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (zejména viz rozsudek Les Vergers du Vieux Tauves, C-48/07, EU:C:2008:758, bod 17).
- 36 V projednávaném případě se otázky položené předkládajícím soudem týkají výkladu ustanovení unijního práva, a to čl. 4 odst. 1 a čl. 19 odst. 4, 5 a 9 směrnice 2004/39.
- 37 Kromě toho, i když se předkládací usnesení jeví poněkud stručné a obsahuje určité nejasnosti vyplývající zejména ze skutečnosti, že předkládající soud zřejmě přijal argumentaci manželů Lantosových jako předpoklad položených otázek, nic to nemění na tom, že Soudní dvůr disponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na tyto otázky.
- 38 Jak z předkládacího rozhodnutí, tak z písemných vyjádření předložených Soudnímu dvoru totiž vyplývá, že se smlouva o půjčce dotčená ve věci v původním řízení vyznačuje tím, že půjčené peněžní prostředky a měsíční splátky jsou vyjádřeny v cizí měně, přičemž tyto prostředky byly vyplaceny v národní měně a v této měně musí být provedeny i splátky.

- 39 Jak uvedl předkládající soud, na základě uvedené smlouvy nedochází mezi společností Banif Plus Bank a manžely Lantosovými ke skutečným peněžním tokům v devizách nebo směnám deviz, jelikož jedinou platební měnou je jak pro tohoto věřitele, tak pro tyto dlužníky národní měna, přičemž deviza slouží jako zúčtovací jednotka.
- 40 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že daná smlouva obsahuje klauzule týkající se převodu jistiny a měsíčních splátek na národní měnu. Podle těchto klauzulí se částka této jistiny stanoví na základě kurzu pro nákup deviz platného v okamžiku vyplacení finančních prostředků, zatímco částka jednotlivých měsíčních splátek se určí na základě kurzu pro prodej těchto deviz platného ke dni výpočtu jednotlivých měsíčních splátek.
- 41 V tomto kontextu se předkládající soud táže Soudního dvora především na to, zda taková smlouva tím, že obsahuje klauzule o směnných kurzech, jež mají za následek přenos kurzového rizika na dlužníky, spadá do rozsahu působnosti směrnice 2004/39, jelikož podle těchto klauzulí společnost Banif Plus Bank poskytuje investiční službu, takže jakožto úvěrová instituce uvedená v čl. 1 odst. 2 této směrnice měla zejména povinnost posoudit vhodnost nebo přiměřenou povahu nabízené služby v souladu s příslušným ustanovením článku 19 uvedené směrnice, jak tvrdí manželé Lantosovi. Dále manželé Lantosovi tvrdí, že jelikož k takovému posouzení nedošlo, musí být daná smlouva prohlášena za neplatnou.
- 42 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tudíž přípustná.

K věci samé

Úvodní poznámky

- 43 Na úvod je třeba poznamenat, že v rámci věci, ke které byl vydán rozsudek Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), se Kúria (Nejvyšší soud) Soudního dvora již dotazoval na podmínky použitelnosti směrnice 93/13 ve specifickém kontextu smluv o spotřebitelském úvěru v cizí měně. V tomto ohledu Kúria (Nejvyšší soud) v rozhodnutí č. 2/2014 PJE, vydaném v zájmu jednotného výkladu ustanovení občanského práva, dospěl k závěru, že klauzule o směnných kurzech mohou být v rozsahu, v němž zavádí asymetrii mezi směnným kurzem pro nákup deviz, jenž se použije při vyplacení půjčky, a směnným kurzem pro jejich prodej, jenž se použije pro výpočet měsíčních splátek, podrobeny přezkumu stran jejich zneužívající povahy a mohou být považovány za zneužívající zejména proto, že banka obdrží od spotřebitele odměnu rovnající se rozdílu mezi těmito směnnými kurzy a výměnou mu neposkytuje žádnou službu.
- 44 Avšak v tomtéž rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud) v zásadě rozhodl, že klauzule takové smlouvy o půjčce v cizí měně, jako je smlouva dotčená ve věci v původním řízení, jež mají výměnou za výhodnější úrokovou sazbu, než je sazba nabízená u půjček v národní měně, za následek přenesení kurzového rizika výhradně na spotřebitele, se týkají hlavního předmětu smlouvy ve smyslu vnitrostátní právní úpravy, jejímž cílem je provedení čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, takže u těchto klauzulí nelze zkoumat, zda mají zneužívající povahu.
- 45 Kromě toho Kúria (Nejvyšší soud) ve svém rozhodnutí č. 6/2013 PJE, vydaném v zájmu jednotného výkladu ustanovení občanského práva, konstatoval, že uzavření takové smlouvy o půjčce v cizí měně nevede k uplatnění informačních povinností stanovených v § 40 až § 42 zákona č. CXXXVIII. z roku 2007, jež mají za cíl provedení článku 19 směrnice 2004/39, neboť v rámci takové smlouvy věřitel neposkytuje žádnou z investičních služeb uvedených v § 5 uvedeného zákona, nýbrž vyplácí jistinu, jež je, či není určena na dané financování. Ustanovení § 40 až § 42 zákona č. CXXXVIII. z roku 2007 se nicméně uplatní v případě, že taková půjčka je také investiční transakcí, jelikož jsou investiční služby týkající se finančního nástroje poskytnuty z finančních prostředků dlužníka.

- 46 Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká pouze výkladu směrnice 2004/39.
- 47 Je však třeba uvést, že v takové věci, o jakou se jedná v původním řízení, mohou být relevantní ustanovení jiných unijních právních předpisů na ochranu spotřebitele.
- 48 To se týká zejména ustanovení směrnice 93/13, která stanoví mechanismus věcného přezkumu zneužívajících klauzulí v rámci systému ochrany spotřebitele zavedeného touto směrnicí (v tomto smyslu viz rozsudek Kásler a Káslerne Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 42).
- 49 Dále je třeba zmínit unijní právní úpravu týkající se spotřebitelských úvěrů, v tomto případě směrnicí Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (Úř. věst. L 42, s. 48, Zvl. vyd. 15/01, s. 326) a směrnicí 2008/48, které obsahují řadu ustanovení, jež mají chránit spotřebitele tím, že ukládají věřitelům určité povinnosti týkající se zejména informování spotřebitelů.

K první a druhé otázce

- 50 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být čl. 4 odst. 1 bod 2 směrnice 2004/39 vykládán v tom smyslu, že devizové transakce, jež provádí úvěrová instituce podle klauzulí takové smlouvy o půjčce v cizí měně, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, a jež spočívají ve stanovení částky půjčky na základě kurzu pro nákup deviz platného v okamžiku vyplacení finančních prostředků a v určení částky jednotlivých měsíčních splátek na základě kurzu pro prodej těchto deviz platného ke dni výpočtu jednotlivých měsíčních splátek, jsou investičními službami nebo činnostmi ve smyslu tohoto ustanovení.
- 51 V tomto ohledu je sice pravda, že o kvalifikaci těchto transakcí může na základě okolností vlastních věci v původním řízení rozhodnout pouze předkládající soud, avšak to nemění nic na tom, že Soudní dvůr má pravomoc vyvodit z ustanovení uvedené směrnice, v tomto případě z čl. 4 odst. 1 bodu 2, kritéria, která vnitrostátní soud může nebo musí za tímto účelem uplatnit (v tomto smyslu viz rozsudek Genil 48 a Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, bod 43).
- 52 Nicméně nic nebrání vnitrostátnímu soudu v tom, aby požádal Soudní dvůr o rozhodnutí stran takové kvalifikace, jak to učinil předkládající soud svou první a druhou otázkou, avšak za předpokladu, že vnitrostátní soud s ohledem na všechny informace obsažené ve spise, jimiž disponuje, určí a posoudí skutkové okolnosti pro tuto kvalifikaci nezbytné.
- 53 V projednávané věci se jedná o otázku, zda transakce, jež provádí úvěrová instituce a jež spočívají v přepočtu částek v cizí měně na národní měnu za účelem výpočtu výše půjčky a jejích splátek v souladu s klauzulemi smlouvy o půjčce týkajícími se směnných kurzů, mohou být kvalifikovány jako „investiční služby nebo činnosti“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 2 směrnice 2004/39.
- 54 Podle tohoto ustanovení se investičními službami a činnostmi rozumí služby a činnosti, jež jsou uvedeny v oddíle A přílohy I této směrnice a týkají se kteréhokoli z nástrojů uvedených v oddíle C přílohy I téže směrnice.
- 55 Je přitom třeba konstatovat, že transakce dotčené ve věci v původním řízení tím, že se jedná o devizové činnosti, které jsou čistě doplňkové k poskytnutí a splacení spotřebitelského úvěru v cizí měně, do uvedeného oddílu A nespádají.
- 56 S výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu, se tyto transakce totiž omezují na přepočet výše úvěru a měsíčních splátek v cizí měně (zúčtovací měna) na národní měnu (platební měna) na základě nákupního nebo prodejního kurzu této cizí měny.

- 57 Takové transakce nemají jinou funkci než sloužit jako prostředek k uskutečnění základních platebních závazků vyplývajících ze smlouvy o půjčce, a to poskytnutí finančních prostředků věřitelem a vrácení těchto prostředků spolu s úroky dlužníkem. Cílem těchto transakcí není provedení investice, jelikož spotřebitel se snaží pouze získat finanční prostředky na nákup spotřebního předmětu nebo poskytnutí služby, a nikoli například řídit kurzové riziko nebo spekulovat na kurz cizí měny.
- 58 Mimoto na rozdíl od toho, co tvrdí manželé Lantosovi, nelze mít za to, že uvedené transakce spadají zejména pod pojem „obchodování na vlastní účet“, uvedený v příloze I oddílu A bodu 3 směrnice 2004/39.
- 59 Podle čl. 4 odst. 1 bodu 6 uvedené směrnice se uvedeným pojmem rozumí obchodování za použití vlastního kapitálu, které vede k uzavření transakcí ohledně jednoho nebo více finančních nástrojů.
- 60 V projednávaném případě se přitom s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu nezdá, že by se devizové transakce, jež provádí úvěrová instituce při plnění takové smlouvy o půjčce, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, týkaly obchodování, které vede k uzavření transakcí ohledně jednoho nebo více finančních nástrojů.
- 61 Takové devizové transakce totiž zřejmě nemají žádný jiný účel než umožnit poskytnutí a splácení půjčky.
- 62 Kromě toho nelze tvrdit, že transakce prováděné v rámci takové smlouvy o půjčce, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, spadají do kategorie „doplňkových služeb“ vymezené v příloze I oddílu B směrnice 2004/39.
- 63 V tomto ohledu je třeba uvést, že i když v souladu s bodem 2 oddílu B této přílohy může být poskytnutí úvěru nebo půjčky doplňkovou službou, tak tomu není, pokud je tento úvěr nebo tato půjčka poskytována investorovi, aby mu byly umožněny transakce s jedním nebo více finančními nástroji v případech, kdy je do této transakce zapojen subjekt poskytující uvedený úvěr nebo uvedenou půjčku. Je přitom nesporné, že účelem půjčky dotčené ve věci v původním řízení není umožnit provedení takové budoucí transakce.
- 64 Smlouvy o úvěru poskytnuté úvěrovou institucí, které spadají pod uvedený bod 2, jelikož mají takový účel, jsou naopak z oblasti působnosti směrnice 2008/48 vyloučeny na základě čl. 2 odst. 2 písm. h) této směrnice.
- 65 Kromě toho jsou v příloze I oddílu B bodu 4 směrnice 2004/39 zmíněny „[d]evizové služby, pokud jsou spojeny s poskytováním investičních služeb“.
- 66 Z této zmínky vyplývá, že devizové služby nejsou samy o sobě investičními službami, jež spadají do přílohy I oddílu A uvedené směrnice.
- 67 Devizové transakce dotčené ve věci v původním řízení přitom nejsou spojeny ani s investičními službami ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 2 směrnice 2004/39, nýbrž s transakcí, která není sama o sobě finančním nástrojem ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 17 této směrnice.
- 68 Vzhledem k informacím ze spisu, jímž disponuje Soudní dvůr, a stále s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu se totiž devizové transakce, které provádí úvěrová instituce v rámci plnění takové smlouvy o půjčce, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, na rozdíl od toho, co tvrdí manželé Lantosovi, patrně netýkají některého z finančních nástrojů uvedených v příloze I oddílu C uvedené směrnice, mezi nimiž se uvádí i futures.

- 69 Futures je podle běžného významu ve finančním právu typem derivátové smlouvy, ve které se smluvní strany dohodnou na tom, že jedna z nich koupí a druhá prodá k určitému datu tzv. „podkladové aktivum“ za cenu, která je pevně stanovena při uzavírání smlouvy.
- 70 Účelem takové smlouvy o spotřebitelském úvěru, jako je smlouva dotčená v původním řízení, přitom není prodat finanční aktivum za cenu, která je pevně stanovena při uzavírání smlouvy.
- 71 Zprvve v takové smlouvě, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, nelze rozlišovat mezi samotnou smlouvou o půjčce a transakcí spočívající v budoucím prodeji cizí měny, jelikož jediným předmětem této transakce je plnění základních závazků z této smlouvy, a sice závazku splatit jistinu a jednotlivé splátky, přičemž se rozumí, že takováto transakce sama o sobě není finančním nástrojem.
- 72 Klausule takové smlouvy o půjčce, jež se týkají převodu cizí měny, tedy nepředstavují finanční nástroj odlišný od transakce tvořící předmět této smlouvy, ale pouze prostředek neoddelitelný od této smlouvy.
- 73 Situace, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, se tak zásadně liší od situace ve věci, v níž byl vydán rozsudek Genil 48 et Comercial Hostelera de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013: 344), jež se týkala termínového finančního nástroje, a to tzv. swapu, který měl klienty bank chránit před kolísáním úrokových sazeb, kterému byli vystaveni z důvodu uzavření smluv týkajících se určitých finančních produktů s těmito bankami.
- 74 Zadruhé v rámci takové smlouvy o půjčce, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, se hodnota cizí měny, která se použije pro výpočet splátek, nestanoví předem, jelikož se určuje na základě kurzu pro prodej této měny k datu splatnosti jednotlivých měsíčních splátek.
- 75 Z toho vyplývá, že s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu, se devizové transakce, které provádí úvěrová instituce v rámci plnění takové smlouvy o půjčce v cizí měně, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, nelze kvalifikovat jako investiční služby, takže tato instituce nepodléhá zejména povinnostem v oblasti posouzení vhodnosti nebo přiměřené povahy nabízené služby stanovených v článku 19 směrnice 2004/39.
- 76 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že čl. 4 odst. 1 bod 2 směrnice 2004/39 musí být vykládán v tom smyslu, že devizové transakce, jež provádí úvěrová instituce podle klauzulí takové smlouvy o půjčce v cizí měně, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, a jež spočívají ve stanovení částky půjčky na základě kurzu pro nákup deviz platného v okamžiku vyplacení finančních prostředků a v určení částky jednotlivých měsíčních splátek na základě kurzu pro prodej těchto deviz platného ke dni výpočtu jednotlivých měsíčních splátek, nejsou s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu investičními službami nebo činnostmi ve smyslu tohoto ustanovení.

Ke třetí a čtvrté otázce

- 77 Vzhledem k odpovědím poskytnutým na první a druhou otázku není na třetí a čtvrtou otázku třeba odpovídat.
- 78 Posledně uvedené otázky totiž předpokládají, že devizové transakce dotčené ve věci v původním řízení mohou být kvalifikovány jako investiční služby a činnosti ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 2 směrnice 2004/39.
- 79 Pro všechny případy lze s ohledem na čtvrtou otázku připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že úprava smluvních důsledků pro případ, že investiční podnik, který nabízí investiční službu, nesplní požadavky týkající se posouzení stanovené v čl. 19 odst. 4 a 5 uvedené směrnice, je na vnitrostátním

právním řádu každého členského státu, avšak pod podmínkou, že budou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity (rozsudek Genil 48 a Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, bod 58).

K nákladům řízení

- ⁸⁰ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 4 odst. 1 bod 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS musí být vykládán v tom smyslu, že devizové transakce, jež provádí úvěrová instituce podle klauzulí takové smlouvy o půjčce v cizí měně, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, a jež spočívají ve stanovení částky půjčky na základě kurzu pro nákup deviz platného v okamžiku vyplacení finančních prostředků a v určení částky jednotlivých měsíčních splátek na základě kurzu pro prodej těchto deviz platného ke dni výpočtu jednotlivých měsíčních splátek, nejsou s výhradou ověření ze strany předkládajícího soudu investičními službami nebo činnostmi ve smyslu tohoto ustanovení.

Podpisy.